

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра лісового та садово-паркового господарства

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету лісового
господарства та екології

Анатолій ВИШНЕВСЬКИЙ

2026

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВИХ ЕКОСИСТЕМ»

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина

Спеціальність: Н4 Лісове господарство

Освітня програма: Мисливське господарство

Житомир - 2026

Розробники: Кратюк Олександр Леонідович, д.б.н., професор, професор
кафедри лісового та садово-паркового господарства

Інформація про викладача

Викладач (-і)	Кратюк Олександр Леонідович
Профайл викладача (-ів)	Кратюк Олександр Леонідович
Контактна інформація	oleksandr.kratiuk@polissiauniver.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	http://m.polissiauniver.edu.ua/course/view.php?id=2175
Консультації	Очні та онлайн консультації через Zoom, Telegram, Viber щовівторка з 13.00 до 17.00

Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем» затверджена на засіданні кафедри лісового та садово-паркового господарства

Протокол від «31» серпня 2026 р. № 2
Завідувач кафедри

Юрій СІРУК

(підпис)

Погоджено із гарантом

освітньої програми Мисливське господарство

Олександр КРАТЮК

(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету лісового господарства та екології

Протокол від «31» серпня 2026 р. № 1

Голова НМК

Олександр КРАТЮК

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма	заочна форма
Загальна кількість кредитів – 3 годин – 90 змстових модулів – 2	Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
	Спеціальність Н4 Лісове господарство	1-й	1-й
		Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
	Рівень вищої освіти: <i>Другий (магістерський)</i>	16 год.	4 год
		Практичні	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		58 год.	82 год.
		Форма підсумкового контролю:	
		екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем» є формування у здобувачів вищої освіти системного розуміння принципів сталого розвитку лісових екосистем, особливостей їх функціонування, збереження та раціонального використання, а також умінь застосовувати сучасні підходи до управління лісовими ресурсами з урахуванням екологічних, економічних і соціальних чинників.

Завдання дисципліни полягають у формуванні у студентів розуміння основних понять, принципів і закономірностей сталого розвитку лісових екосистем, ознайомленні із системним підходом до взаємодії суспільства, природи та лісових екосистем, вивченні принципів і механізмів забезпечення їх екологічної стійкості, методів моніторингу та оцінювання сталого розвитку, міжнародних і національних документів та законодавчих засад у сфері охорони і раціонального використання лісів, сучасних тенденцій розвитку світового та українського лісового господарства, принципів лісової сертифікації та міжнародних стандартів сталого управління лісами, а також розвитку навичок аналізу екологічних, економічних і соціальних ризиків, збереження біорізноманіття та екосистемних послуг і обґрунтування практичних рішень щодо сталого управління лісовими екосистемами.

Передумовою вивчення дисципліни є володіння базовими знаннями з основ лісівництва, лісознавство, лісомисливського господарства, біології мисливських тварин та біотехнії.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів таких компетентностей:

а) інтегральної: ІК. *Здатність розв'язувати складні задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері лісового і мисливського господарства.*

б) загальної: (ЗК):

ЗК 1. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 5. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.

в) спеціальних (СК):

СК 1. Здатність критично осмислювати проблеми лісового господарства й дотичні міждисциплінарні проблеми та приймати ефективні рішення щодо їх вирішення.

СК 2. Здатність забезпечувати сталий розвиток лісового господарства.

СК 3. Здатність оцінювати регіональні особливості природно-кліматичних умов для організації ефективного лісового господарства, виконання лісами різнопланових функцій та збільшення площ лісів.

СК 4. Здатність розробляти та реалізовувати поточні та стратегічні плани розвитку підприємств лісової галузі, беручи до уваги ресурси, ризики, а також економічні, правові та екологічні аспекти.

СК 5. Здатність інтегрувати знання та розв'язувати складні задачі лісового господарства у широких або мультидисциплінарних контекстах

СК 6. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед населення для формування в них екологічного мислення, свідомості та відповідальності за стан довкілля.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН 1. Спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері лісового господарства та є основою для оригінального мислення, забезпечення сталого розвитку та проведення досліджень.

РН 3. Приймати ефективні рішення з питань лісового господарства, у тому числі у складних і непередбачуваних умовах; прогнозувати його розвиток; визначати фактори, що впливають на досягнення поставлених цілей; аналізувати і порівнювати альтернативи; оцінювати ризики та імовірні наслідки рішень.

РН 5. Здійснювати управління складною діяльністю у сфері лісового господарства та у ширших контекстах, забезпечувати якість, оцінювати ефективність і результативність діяльності.

РН 6. Оцінювати стан лісових фітоценозів, лісові ресурси в конкретних лісорослинних умовах, їх потенціал та прогнозувати можливості використання.

РН 7. Розробляти та реалізовувати наукові та прикладні проекти у сфері лісового господарства з урахуванням доступних ресурсів та ризиків, а також економічних, правових та екологічних аспектів.

РН 9. Визначати критерії ефективності та обирати оптимальну стратегію ведення лісового господарства залежно від зовнішніх та внутрішніх умов.

РН 10. Зрозуміло і недвозначно доносити власні знання, висновки та аргументацію з питань лісового господарства та дотичних проблем до фахівців і нефахівців, зокрема до осіб, які навчаються.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: основні поняття, принципи та закономірності сталого розвитку лісових екосистем; особливості функціонування та взаємодії системи «суспільство-природа»; принципи екологічної стійкості, самоорганізації та розвитку систем; основні індикатори та методи оцінювання сталого розвитку; міжнародні й національні документи у сфері сталого розвитку та охорони лісів; сучасні тенденції розвитку світового і національного лісового господарства; принципи лісової та екологічної етики; основи лісової сертифікації та вимоги міжнародних стандартів сталого управління лісами; основні екологічні, економічні та соціальні проблеми використання й збереження лісових ресурсів.

вміти: застосовувати системний підхід до аналізу лісових екосистем; оцінювати стан і тенденції їх розвитку; визначати основні екологічні, економічні та соціальні ризики; використовувати індикатори сталого розвитку для оцінювання стану лісових екосистем; аналізувати ефективність природоохоронних заходів; обґрунтовувати шляхи раціонального використання та відтворення лісових ресурсів; оцінювати вплив господарської діяльності на лісові екосистеми; застосовувати принципи сталого управління та лісової сертифікації; аналізувати міжнародний і український досвід у сфері сталого лісового господарства та розробляти практичні пропозиції щодо збереження біорізноманіття, підвищення стійкості й забезпечення сталого розвитку лісових екосистем.

Під час вивчення навчальної дисципліни «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем» здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково такі *soft skills*: системне та критичне мислення, аналітичні здібності, уміння приймати обґрунтовані рішення, навички командної роботи, ефективної комунікації та публічної презентації, здатність працювати з інформацією та оцінювати різні підходи до управління лісовими екосистемами, екологічна відповідальність, креативність, адаптивність, управління часом, самоорганізація, здатність до професійного розвитку та навчання впродовж життя.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 (ЗМ1). Основні засади сталого розвитку.

Тема 1 (Т1). Передумови формування засад сталого розвитку.

- 1.1. Визначення і сутність стратегії сталого розвитку*
- 1.2. Завдання і головні принципи переходу до сталого розвитку*
- 1.3. Історія формування концепції сталого розвитку*

Тема 2 (Т2). Формування системи «суспільство-природа».

- 2.1. Еволюція Всесвіту і біосфери*
- 2.2. Еволюція людини і суспільства*
- 2.3. Світоглядна і методична спадщина давніх цивілізацій*
- 2.4. Формування моральних принципів і обмежень в суспільстві*
- 2.5. Формування системи "етнос-біосфера"*

Тема 3 (Т3). Екосистемні послуги та біосферна криза.

- 3.1. Глобальна біосферна криза*
- 3.2. Ресурсна криза*
- 3.3. Біолого-психологічні причини кризи.*

Тема 4 (Т4). Принципи забезпечення сталого розвитку.

- 4.1. Загальні принципи сталого розвитку суспільства*
- 4.2. Принципи суспільної організації в просторі*
- 4.3. Принципи організації в часі*
- 4.4. Принципи забезпечення екологічної стійкості*
- 4.5. Принципи екологічної мотивації*

Тема 5 (Т5). Альтернативні стратегії розвитку людства.

- 5.1. Поняття ноосфери і шляхи розвитку людства*
- 5.2. Теорія біотичної регуляції і стабілізації довкілля*
- 5.3. Спроби створення штучної біосфери.*

Змістовий модуль 2 (ЗМ2). Ліси як елемент стратегії сталого розвитку

Тема 6 (Т6). Тенденції розвитку лісового господарства.

- 6.1. Лісова політика як наука.*
- 6.2. Види лісової політики.*
- 6.3. Розвиток лісового господарства в XX столітті.*
- 6.4. Постмодернізм і лісова галузь.*
- 6.5. Характеристика індустріальних і постіндустріальних лісів.*
- 6.6. Тенденції щодо суспільного призначення працівників лісового господарства.*
- 6.7. Дослідження у сфері лісової політики.*

Тема 7 (Т7). Світові лісові ресурси.

- 7.1. Загальна характеристика лісів*
- 7.2. Роль лісів у збереженні геосистем*
- 7.3. Основні проблеми оптимізації лісокористування та шляхи вирішення*

7.4. Система лісової сертифікації.

Тема 8 (Т8). Україна в системі світового лісового господарства.

8.1. Методологія і принципи взаємодії лісової політики з іншими політиками.

8.2. Альтернативні сценарії і принципи лісової політики України

8.3. Принципи національної лісової політики

8.4. Наближене до природи лісівництво.

8.5. Організаційні форми господарювання у приватних лісах Польщі.

4. Структура навчальної дисципліни

Структура курсу	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лекції	практ.	лаб	сам.р.		лекції	практ.	лаб	сам.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Основні засади сталого розвитку										
Тема 1 (Т1). Передумови формування засад сталого розвитку.	11	2	2		7	11	0,5	0,5		10
Тема 2 (Т2). Формування системи «суспільство-природа».	11	2			9	11	0,5			10,5
Тема 3 (Т3). Екосистемні послуги та біосферна криза.	11	2			9	11	0,5			10,5
Тема 4 (Т4). Принципи забезпечення сталого розвитку.	11	2	4		5	11	0,5	1		9,5
Тема 5 (Т5). Альтернативні стратегії розвитку людства.	11	2	4		5	11	0,5	1		9,5
Разом за змістовним модулем 1	55	10	10		35	55	2,5	2,5		50
Змістовий модуль 2. Ліси як елемент стратегії сталого розвитку										
Тема 6 (Т6). Тенденції розвитку лісового господарства.	12	2			10	12	0,5			11,5
Тема 7 (Т7). Світові лісові ресурси.	11	2	2		7	11	0,5	0,5		10
Тема 8 (Т8).	12	2	4		6	12	0,5	1		10,5

Україна в системі світового лісового господарства.										
Разом за змістовним модулем 2	35	6	6		23	35	1,5	1,5		32
Усього годин	90	16	16		58	90	4	4		82

5. Теми практичних занять

№ з/п	Тема	Назва теми	Кількість годин	
			денна форма	заочна форма
Змістовий модуль 1.				
1	T1	Поняття системи і розвитку	2	0,5
2	T4	Принципи забезпечення сталого розвитку	2	0,5
3	T4	Сутність і види моніторингу сталого розвитку	2	0,5
4	T5	Загальна методологія розрахунку індикаторів сталого розвитку	2	0,5
5	T5	Комплексні індикатори сталого розвитку		
Змістовий модуль 2.				
6	T7	Україна в системі світового лісового господарства	2	0,5
7	T8	Міжнародні документи щодо сталого розвитку лісових екосистем	2	0,5
8	T8	Відображення питань сталого розвитку у законодавстві України	2	0,5
Разом			16	4

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
Змістовний модуль 1			
1.	Тема 1. Передумови формування засад сталого розвитку. 1. Принципи функціонування великих систем. 2. Системний підхід і системний аналіз. 3.Механізми стійкості великих систем. 4.Поняття емерджентності і синергізму. Кейс: Проаналізуйте місто як велику природну систему, визначте його основні елементи, взаємозв'язки, механізми стійкості, прояви емерджентності та синергізму й запропонуйте 3–5 заходів для забезпечення його сталого розвитку. Есе: Емерджентність і синергізм як основа сталого розвитку великих систем. Доповідь: «Системний підхід і механізми стійкості великих систем у формуванні засад сталого розвитку».	7	10
2.	Тема 2. Формування системи «суспільство-природа». 1.Уявлення про розвиток і саморозвиток систем 2.Механізми самоорганізації систем 3. Формування моральних принципів і обмежень в суспільстві 4. Формування системи "етнос-біосфера"	9	10,5

	Кейс: Проаналізуйте ситуацію, у якій діяльність суспільства створює значне навантаження на природне середовище, та запропонуйте механізми самоорганізації, моральні принципи й обмеження, які допоможуть сформувати стійку систему «суспільство-природа». Есе: Самоорганізація системи «суспільство-природа» як основа сталого розвитку. Доповідь: «Формування системи «етнос-біосфера» та її роль у забезпеченні гармонійної взаємодії суспільства і природи».		
3.	Тема 3. Екосистемні послуги та біосферна криза. - Вплив людини на планету - Зникнення видів і зменшення біологічного різноманіття - Концепція планетарних меж - Екологічний борг і екологічний слід людства. Кейс: Проаналізуйте вплив діяльності людини на екосистеми, причини втрати біорізноманіття та запропонуйте заходи для зменшення екологічного сліду й екологічного боргу. Есе: Вплив людської діяльності на біосферу: причини та наслідки сучасної екологічної кризи. Доповідь: «Планетарні межі, екологічний слід і біорізноманіття як показники стану біосфери».	9	10,5
4.	Тема 4. Принципи забезпечення сталого розвитку. - Принципи забезпечення екологічної стійкості - Принципи екологічної мотивації - Принципи "природного капіталізму" Поля Хокена - Принципи "зеленої економіки" Лестера Брауна - Принципи "синьої економіки" Гюнтера Паулі - Принципи екологічних цілей - Фактори ризику при переході до сталого розвитку - Шляхи розв'язання проблем переходу до сталого розвитку. Кейс: Проаналізуйте діяльність лісгосподарського підприємства, визначте основні екологічні ризики та запропонуйте заходи на основі принципів екологічної стійкості, зеленої, синьої економіки та природного капіталізму. Есе: Зелена економіка як основа переходу до сталого розвитку. Доповідь: «Принципи та механізми переходу суспільства до сталого розвитку».	5	9,5
5.	Тема 5. Альтернативні стратегії розвитку людства. - Симбіотичний шлях розвитку - Енергія прогресу С. Подолинського «Еко-соціальна ринкова економіка». Кейс: Порівняйте симбіотичний шлях розвитку, концепцію «енергії прогресу» С. Подолинського та еко-соціальну ринкову економіку й обґрунтуйте, яка з них найбільше відповідає принципам сталого розвитку. Есе: Альтернативні стратегії розвитку людства: шлях до гармонії суспільства і природи. Доповідь: «Симбіотичний розвиток, енергія прогресу С. Подолинського та еко-соціальна ринкова економіка».	5	9,5
Змістовний модуль 2			
6.	Тема 6. Тенденції розвитку лісового господарства. - Характеристика індустріальних і постіндустріальних лісів. - Тенденції щодо суспільного призначення працівників лісового господарства.	10	11,5

	3. Дослідження у сфері лісової політики. Кейс: Проаналізуйте відмінності індустріальних і постіндустріальних лісів, визначте зміни у суспільному призначенні працівників лісового господарства та запропонуйте напрями вдосконалення лісової політики. Есе: Лісове господарство в умовах переходу від індустріальної до постіндустріальної моделі розвитку. Доповідь: «Сучасні тенденції розвитку лісового господарства та трансформація лісової політики».		
7.	Тема 7. Світові лісові ресурси. 1. Проблеми знеліснення світу 2. Ліси в якості рекреаційних ресурсів 3. Схеми добровільної сертифікації 4. Суб'єкти і об'єкти процесу лісової сертифікації 5. Основні елементи лісової сертифікації. 6. FSC національний стандарт. Кейс: Проаналізуйте проблему знеліснення, значення лісів як рекреаційних ресурсів та роль добровільної лісової сертифікації, зокрема FSC/PEFS, у забезпеченні сталого управління лісами. Есе: Світові лісові ресурси: проблеми збереження та шляхи сталого використання. Доповідь: «Лісова сертифікація FSC/PEFS як інструмент сталого управління світовими лісовими ресурсами».	7	10
8.	Тема 8. Україна в системі світового лісового господарства. 1. Адаптація глобальних цілей сталого розвитку до умов України. 2. Декларація і глобальні цілі сталого розвитку до 2030 року. 3. Основні принципи лісівничої етики. 4. Основні принципи екологічної етики. 5. Особливості формування концепції екологічної освіти. 6. Принципи освіти для сталого розвитку. Кейс: Проаналізуйте можливості реалізації Цілей сталого розвитку до 2030 року в Україні, визначте роль лісівничої та екологічної етики й запропонуйте напрями розвитку освіти для сталого розвитку.. Есе: Екологічна та лісівнича етика як основа сталого розвитку України. Доповідь: «Адаптація глобальних цілей сталого розвитку до умов України та роль освіти для сталого розвитку».	6	10,5
Всього		58	82
Разом		58	82

7. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються такі методи навчання:

- *словесні (лекція, пояснення, бесіда, дискусія);*
- *наочні (демонстрація, ілюстрація, презентація);*
- *практичні (виконання практичних завдань, розв'язання ситуаційних задач і кейсів);*
- *проблемно-пошукові;*
- *дослідницькі;*

- *самостійна робота здобувачів освіти (анотація опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, підготовка доповідей, написання наукових статей/тез);*
- *робота з навчальною та науковою літературою;*
- *аналіз виробничих ситуацій.*

8. Форми контролю і методи оцінювання

(у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

Основними видами контролю результатів навчання під час вивчення дисципліни «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем» є: поточний, періодичний і підсумковий. Поточний контроль здійснюється у формі усного та письмового опитування, тестування, виконання завдань самостійної роботи, підготовки презентацій та аналітичних оглядів.

Після вивчення курсу застосовується підсумковий контроль у формі екзамену. Екзамен проводиться для всіх без винятку здобувачів вищої освіти (незалежно від кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр). До підсумкового контролю з навчальної дисципліни допускаються здобувачі вищої освіти, які виконали всі види індивідуальних завдань та обов'язкових робіт (практичних завдань, курсової роботи), передбачених робочою програмою. Екзамен передбачає вирішення тестів.

Підсумкова оцінка визначається шляхом оцінювання навчальних досягнень за 5-бальною системою з наступним переведенням у 60-бальну через множення середньоарифметичного значення на коефіцієнт переведення – 12 та підсумуванням з результатами підсумкового контролю (екзамен – максимум 40 балів).

9. Питання для підсумкового контролю (орієнтовні)

1. Дайте визначення терміну «сталий розвиток» зміст.
2. Назвіть мету, об'єкт і предмет дисципліни „Стратегія сталого розвитку лісових екосистем”.
3. Дайте характеристику конвенціям Ріо-де-Жанейро (1992). Чому конвенції називають базовими для Стратегії сталого розвитку?
4. Хто є автором економічної теорії сталого розвитку? Які її положення?
5. Коли і де було офіційно задекларовано принцип сталого розвитку? Як називався цей документ?
6. Хто і коли запропонував концепцію стабільної економіки? В чому полягала її сутність.
7. Охарактеризуйте головні завдання дисципліни “Стратегія сталого розвитку лісових екосистем”.
8. В чому полягає стратегічна мета стратегії сталого розвитку?
9. Назвіть головні принципи стратегії сталого розвитку.
10. Принципи охорони природи і сталого розвитку

11. Принципи суспільної організації в просторі
12. Принципи організації в часі
13. Принципи забезпечення екологічної стійкості
14. Принципи екологічних цілей
15. Принципи забезпечення екологічної стійкості
16. Принципи екологічної мотивації
17. Принципи "природного капіталізму" Поля Хокена
18. Принципи "зеленої економіки" Лестера Брауна
19. Принципи "синьої економіки" Гюнтера Паулі
20. Принципи екологічних цілей
21. Фактори ризику при переході до сталого розвитку
22. Які є позитивні зрушення у вирішенні проблем сталого розвитку в Україні?
23. Вкажіть особливості етапів переходу людства до сталого розвитку.
24. Які основні положення Концепції сталого розвитку населених пунктів України.
25. Яка роль „Рамкової конвенції про охорону і сталий розвиток Карпат” для переходу України до сталого розвитку?
26. Як в законодавстві України відображено питання сталого розвитку.
27. В чому суть теорії Великого вибуху?
28. Які теорії походження життя Ви знаєте?
29. Назвіть основні етапи еволюції біосфери на Землі.
30. Які “зовнішні” і “внутрішні” фактори були причиною першої і другої глобальних екологічних криз людства?
31. Що означає вираз “інстинкт вовка”? Як виникло табу “не вбий”?
32. Яка роль етико-моральних принципів у становленні цивілізації?
33. Що обмежило роль біосоціальних законів при становленні людини?
34. В чому суть системності і організованості життя.
35. Які наслідки для людства мала перша екологічна криза?
36. Коли відбулась друга екологічна криза і в чому її суть?
37. В чому полягає значення і які умови стійкості біосфери?
38. Дайте визначення глобальної біосферної кризи.
39. Перерахуйте найбільш значимі глобальні проблеми людства.
40. Які проблеми Конрад Лоренц називає "смертними гріхами"?
41. В чому полягає зміст проблем системи "суспільство-природа"?
42. Назвіть особливості проблем системи "людина-суспільство"?
43. В чому етичну складову проблеми обмеженості людського розвитку?
44. Які ознаки глобальної екологічної кризи?
45. Які очікувані наслідки парникового ефекту?
46. Яка небезпека від руйнування озонового шару Землі?
47. В чому полягає проблема зростання народонаселення на планеті?
48. Що означає вираз “екологізація” виробництва?
49. Світогляд і права людини в контексті сталого розвитку.

50. Вкажіть шляхи ліквідації природоруйнівних видів виробництва і оптимізації споживання ресурсів.
51. Вкажіть головні напрямки управління, безпеки і захисту довкілля.
52. Що означають принципи цілісності та інноваційності?
53. На що спрямований принцип екологічної ефективності?
54. Розкрийте принципи суспільної організації в просторі.
55. Розкрийте принципи суспільної організації в часі.
56. Що визначають принципи „екологічної республіки”?
57. Які принципи формують екологічну збалансованість?
58. Що із себе представляє сучасний ринок сертифікованої лісової продукції?
59. Порівняйте групи найбільших лісових країн світу та групу країн, в яких отримала найбільше розвиток лісова сертифікація.
60. Які сертифікаційні схеми застосовуються в різних країнах?
61. Яка динаміка сертифікації лісоуправління і ланцюжки поставок за схемою FSC?
62. Порівняйте динаміку сертифікації за схемами FSC і PEFC.
63. Про що свідчить динаміка показників лісової сертифікації в світі?
64. Яка структура Лісової опікунської ради?
65. Охарактеризуйте роль і методи діяльності національної ініціативи та інших структур ЛОР.
66. Що таке лісові ресурси?
67. Яку роль відіграють ліси у сталому розвитку?
68. Які основні види лісових ресурсів?
69. Що таке стале управління лісами?
70. Які причини знеліснення?
71. Як зберегти біорізноманіття лісів?
72. Яку роль відіграє FSC у сталому лісокористуванні?
73. Які екосистемні послуги надають ліси?
74. Як змінюється стан лісових ресурсів під впливом людини?

10. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Розподіл балів оцінювання знань здобувачів вищої освіти у семестрі за видами навчальних занять з дисципліни «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем»

Поточний контроль									Підсум- ковий контроль (екзамен)	Сума балів
Змістовний модуль 1					Змістовний модуль 2			Індивідуальне самостійне завдання		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			
5	5	5	5	5	5	5	5	0-5	40	100

Оцінювання кожного з виконаних практичних завдань здійснюється за такими критеріями:

5 балів – здобувач вищої освіти у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та

всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки;

4 бали – здобувач вищої освіти достатньо володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки;

3 бали – здобувач вищої освіти відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки;

2 бали – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань;

1 бал – здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, володіє навчальним матеріалом на рівні розпізнавання явищ, допускає істотні помилки, відповідає на запитання, що потребують однослівної відповіді; **0 балів** – здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.

Оцінювання результатів екзамену здійснюється за наступними критеріями:

35-40 балів – бездоганна відповідь;

25-34 бали – вірна відповідь, містить окремі неточності чи упущення,

15-24 бали – загалом правильна, однак неповна чи стисла відповідь;

5-14 балів – виконання завдань не повне або не точне.

0-4 бали – розкриття питань лише розпочато.

Під час оцінювання знань і вмінь здобувачів можуть бути враховані результати навчання, отримані у *неформальній освіті*. Для цього, здобувач освіти, що має підтвердження про результати навчання у неформальній освіті (сертифікат, диплом чи інший документ), звертається із письмовою заявою в деканат факультету і складає підсумковий контроль предметній комісії. Наявність підтверджуючих документів є підставою для зарахування окремої теми лекційного чи практичного заняття, змістовного модуля чи всього навчального матеріалу дисципліни за умови, що програма неформальної освіти повністю відповідає робочій програмі дисципліни.

Шкала оцінювання: університетська (100-бальна) та національна

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Для екзамену, диференційованого заліку, курсового проєкту (роботи), практики
90-100	Відмінно
75-89	Добре
60-74	Задовільно
менше 60	Незадовільно

11. Політики дисципліни

Політики курсу «Стратегія сталого розвитку лісових екосистем» вибудовуються із урахуванням норм законодавства України щодо академічної доброчесності, у т. ч. щодо використання штучного інтелекту, та регламентних документів щодо організації навчання у Поліському університеті.

Політика щодо відвідування: задля успішного засвоєння теоретичних знань і формування компетентностей здобувачі освіти зобов'язані регулярно відвідувати заняття, брати активну участь у обговоренні ключових питань теми, виконувати необхідний мінімум навчальної роботи.

Політика щодо дедлайнів: індивідуальні та самостійні роботи здобувачі освіти мають здавати вчасно, відповідно до плану заняття. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, участь у конференціях, тривога, відсутність світла тощо) термін зарахування навчальних завдань може бути подовжений за погодженням із викладачем курсу. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, зараховуються зі зниженням оцінки.

Політика щодо комунікації із викладачем: у разі виникнення певних труднощів при вивченні дисципліни здобувач освіти може звертатися до викладача у години консультацій за додатковими роз'ясненнями.

12. Ключові терміни навчальної дисципліни

№	Термін	Відповідник англійською мовою
1	Сталий розвиток	Sustainable Development
2	Лісові екосистеми	Forest Ecosystems
3	Лісові ресурси	Forest Resources
4	Екологічна стійкість	Ecological Sustainability
5	Біорізноманіття	Biodiversity
6	Стале лісокористування	Sustainable Forest Management
7	Екосистемні послуги	Ecosystem Services
8	Лісова політика	Forest Policy
9	Екологічний моніторинг	Environmental Monitoring
10	Індикатори сталого розвитку	Sustainable Development Indicators
11	Лісова сертифікація	Forest Certification
12	FSC-стандарт	FSC Standard
13	Екологічна безпека	Environmental Security

14	Природний капітал	Natural Capital
15	Система «суспільство-природа»	The “Society–Nature” System

13. Рекомендована література

Основна

Книш М., Котик Л. Глобальні проблеми людства: навч. посібник. 2-ге вид., допов. і перероб. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2025. 188 с.

Сталий розвиток : підручник / за ред. Л. Г. Мельника та Ю. М. Дерев'янка. Суми: Університетська книга, 2026. 332 с

Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. К.: НУХТ, 2022. 337 с.

Теорія та практика сталого розвитку: навчальний посібник. / МОНУ, НТУ ; [Т.Б. Семенчук, В.П. Власова, О.Г. Харчук, С.М. Боняр, Є.Л. Осипова, С.М. Шуляренко, Т.А. Навроцька, Н.В. Пахота, О.О. Карпенко, В.Е. Кісілюк, І.В. Тарновська]. Київ: НТУ, 2025. 319 с.

Яворська Т.І. Стратегії сталого розвитку: навчально-методичний посібник. Запоріжжя: ТДАТУ, 2025. 176 с.

Додаткова

Інституційна розбудова лісової сертифікації в Україні / за ред. П.В. Кравця. Київ: ННЦ ІАЕ, 2009. 250 с.

Климчук О. О., Кратюк О. Л., Власюк В. П. Тенденції функціонування консортивних зв'язків птахів у весняно-літній період під впливом напіввільного утримання мисливських тварин в умовах Центрального Полісся. *Екологічні науки*. 2021, № 3 (36). 153–159.

Ковтун Д. Концепція екосистемних послуг та формування правових засад монетизації послуг, що надаються лісовими екосистемами, в умовах збройної агресії російської федерації проти України. *Юридичний вісник*. 2024. №4. С. 225–234.

Кратюк О.Л. Левицька Л.М. Пріоритети розвитку лісової сертифікації в світі. *Аспекти сталого розвитку лісового, сільського, водного та енергетичного господарств зони Полісся України* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (08 квітня 2021 р., м. Житомир). Житомир : ЖАТК, 2021. С. 112–113.

Кратюк О.Л., Орлов О.О. Зміна ґрунтових параметрів у свіжому дубово-сосновому суборі під впливом напіввільного утримання мисливських тварин в умовах Центрального Полісся. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2021, т. 31, №3. С. 49–56.

Kratyuk O. Study of forest plants species diversity in «Radomyshlske» forestry-hunting enterprise. *Agrobiologîâ*. 2022. №2(174). P. 111–118.

Криницький Г.Т., Лавний В.В. Наближене до природи лісівництво – принципи та критерії застосування. *Наближене до природи лісівництво*:

проблеми та перспективи : тези Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 квітня 2024 року, м. Київ). Київ, 2024. С. 79–80.

Лісоуправління на територіях, забруднених вибухонебезпечними предметами / С.В. Зібцев, О.М. Сошенський, Й.Г. Голдаммер, В.В. Миронюк, О.А. Борсук, В.В. Гуменюк, В.Л. Мешкова, О.В. Василюк, І.Ф. Букша. WWF-Україна, 2022. 148 с.

Муравйов Ю.В., Дідович І.І., Гриньо М.В. Стратегія всебічного використання лісових ресурсів: інноваційні погляди в сучасних умовах. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2023, т. 33, № 6. С. 48–54.

Наближене до природи та багатофункціональне ведення лісового господарства в Карпатському регіоні України та Словаччини: посібник / За ред. докт. біол. наук, проф. Г.Т. Криницького і канд. с.-г. наук, доц. М.В. Чернявського. Ужгород: Галицька видавнича спілка, 2014. 280 с.

Національна парадигма сталого розвитку України / за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., Б.Є. Патона. К.: ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2012. 72 с.

Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року. Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>

Пилипчук О. Я., Стрелко О. Г., Пилипчук О. О. С. А. Подолинський в енергетичному трактуванні еволюції природи і суспільства. *Космічна наука і технологія*. 2022. 28, № 6 (139). С. 74–84.

Посібник з питань практичної реалізації FSC національного стандарту системи ведення лісового господарства для України / за заг. ред. П.В. Кравця. Київ. 2021. 172 с.

Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. Закон України. Проект <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=332>

Про схвалення Державної стратегії управління лісами України до 2035 року. Розпорядження КМУ від 29 грудня 2021 р. № 1777-р (зі змінами і доповненнями, внесеними розпорядж. КМУ від 22 вересня 2023 р. № 840-р).

Соловій І.П., Король І.М. Сталий розвиток лісового сектора економіки з урахуванням технологій Індустрії 4.0. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2024, т. 34, № 1. С. 42–47.

Сошенський О.М., Лавний В.В., Зібцев С.В. Аналіз сучасного стану впровадження наближеного до природи лісогосподарювання в Україні та ЄС. Київ: WWF-Україна. 2025. 58 с.

Сталий розвиток – XXI століття: управління, технології, моделі. Дискусії 2018: колективна монографія / за ред. проф. Хлобистова Є.В. Київ, 2018. 668 с. Електронне видання.

Швиденко А.З., Букша І.Ф., Краковська С.В.. Уразливість лісів України до зміни клімату: монографія. Київ: НікаЦентр. 2018. 184 с.

Krynytskyi H.T., Chernyavskyi M.V., Krynytska O.H., Deineka A.M., Kolisnyk B.I., Tselen Ya.P. Close-to-Nature Forestry as the Basis for Sustainable

Forest Management in Ukraine. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2017. Вип. 27(8). С. 26–31.

Lasy i leśnictwo prywatne w Polsce. Instytut Badawczy Leśnictwa, 2024. 69 s.

Lasy prywatne w Polsce. Poradnik dla właścicieli lasów. Sękocin Stary: Instytut Badawczy Leśnictwa, 2025. 144 s.

Moskalets T., Moskalets V., Kratiuk O., Vlasiuk V., Klymchuk O. Ecological and biological features of the selected forms of checker tree for successful targeted introduction and reintroduction into the ecological network of Ukraine. *Ukrainian Journal of Forest and Wood Science*, 2024. Vol. 15, №1. P. 89–108.

Moskalets T., Kratiuk O., Ivankiv M., Shevchenko S., Shevchuk N. Bio-ecological characteristics of Malus genus species in the context of prospective directions in horticulture and landscape forestry. *Scientific Horizons*. 2024. 27(12). P. 9–26.

Ustymenko V., Demchuk L., Davydova I., Korbut M., Kratiuk O. Soil-to-Plant Transfer of ^{137}Cs in Forest Ecosystems: A Case Study from the Drevlyansky Nature Reserve. Monitoring of Geological Processes and Ecological Condition of the Environment: 18th International Conference, April 2025. – European Association of Geoscientists & Engineers 2025. Vol. 2025. P. 1–5.

14. Електронні інформаційні ресурси

Бібліотечно-інформаційний ресурс (наукові статті, автореферати дисертацій та дисертації, навчальні матеріали, студентські роботи, матеріали конференцій, патенти, статистичні матеріали, наукові звіти):

Інституційний репозитарій Поліського національного університету (<http://ir.polissiauniver.edu.ua/>);

Житомирська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Олега Ольжича (<http://www.lib.zt.ua/>, 10014, м. Житомир, Новий бульвар, 4, (0412) 37-34-65);

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua/>, м. Київ, просп. Голосіївський, 3, +380 (44) 524-81-36).

Офіційний вебпортал Верховної Ради України. www.rada.gov.ua

Геопортал «Ліси України» <https://forestry.org.ua/BVV/map/>

Геоінформаційна система управління лісовими ресурсами України <https://gis.lisproekt.gov.ua/portal/apps/sites/#/gis-lisproekt>

Червона книга України www.redbook-ua.org

Forests Certified to CSA <http://www.csasfmforests.ca/>

PEFC International Standard. Requirements for certification schemes [Електронний ресурс]. URL: <http://www.pefc.org/standards/>

Online курси від EdEra <https://study.ed-era.com/uk/dashboard/course?userCourseId=1724369&authuser=0#!5124>

Prometheus. [Каталог курсів від Prometheus: безкоштовні, платні, з сертифікатом і без](#)

Дія. Освіта. <https://osvita.diia.gov.ua/>